

Een lange dag

Vorig jaar juli was ik samen met neef Evert en zwager Guus een dagje op pad langs de landingsstranden van Normandië. Hoewel pas 43 jaar jong, was Evert feitelijk op sterven na dood; de Kerst zou hij niet meer halen. Vanwege zijn ziekte en drie hele jonge zoontjes op de achterbank was het niet verantwoord om nicht Marieke dat hele eind naar hun vakantieadres te laten rijden en zo was ik als particulier chauffeur in Normandië beland.

Evert heeft zich zijn hele leven verdiept in de Tweede Wereldoorlog, vooral in de invasie op 6 juni 1944 en de gebeurtenissen die daarna plaatsgrepen. Hij beschikte over een encyclopedische kennis over dit onderwerp - wat hij daarover heeft vergeten is de moeite van het onthouden niet waard-, maar gek genoeg had hij die stranden nooit met eigen ogen gezien.

Feiten, weetjes, waarheid en verdichtsel, hij heeft het ons allemaal uitgelegd die maandag. Op Pointe du Hoc duidde hij aan de hand van een bronzen landkaart van het gebied alle landingsoperaties: welke bataljons waren waar geland, hoe lang had het geduurd voor zij bruggenhoofden konden opzetten, hoeveel geallieerden en hoeveel Duitsers er waren gesneuveld. "En daar in dat weiland heeft een tankcommandant in z'n eentje urenlang een Duitse eenheid tegengehouden door steeds naar voren te rijden, te schieten en zich dan weer terug te trekken. Tot ze hem uiteindelijk toch te pakken kregen." "Die bomkraters hier bovenop de rotsen zijn veroorzaakt door 43-ponders die vanaf de schepen werden afgevuurd." Geen 42- of 44-ponders. "Dit was de geschutskoepel van de Duitsers. De Texas Rangers, die zijn hier geland, dachten dat daar de lopen van kanonnen uitstaken, maar het waren boomstammen. De kanonnen waren wel besteld, maar nog niet geleverd."

Met z'n drieën dachten we een plan uit om een bedrijfje te starten dat vaartochtjes op zee zou gaan organiseren, zodat bezoekers het terrein ook vanuit het perspectief van de geallieerden zouden kunnen bekijken. Daar hadden die Fransen toch mooi 69 jaar lang nooit aan gedacht. Met z'n drieën ook stonden we op de rand van de steile klippen, ieder met zijn eigen gedachten, en Evert met op zijn rug een tas met sondevoeding, want gewoon eten kon hij toen al nauwelijks meer.

Na Pointe du Hoc zijn we naar het Normandy American Cemetery and

Memorial in Colleville-sur-Mer gegaan, boven Omaha Beach. En ook hier weer die stroom aan interessante informatie, alles uit zijn hoofd. "Hier liggen ruim negenduizend Amerikanen begraven, waarvan vier vrouwen. De meesten nog geen twintig jaar oud. Kijk," wijzend op een van de witte kruizen, "zijn bataljon landde op Utah Beach en het zijne op Juno. Daar kwamen zoveel soldaten aan land, waarvan er zoveel zijn gesneuveld." De precieze aantallen heb ik niet onthouden. "Weet je hoe ze al drie graven zo heel precies in rijen hebben gezet?" Evert weet het. Ik zie dat op sommige kruizen helemaal geen naam staat, soms alleen het opschrift *Known but to God*. Evert legt uit waarom dat is. Peinzend staat hij naar zo'n kruis te kijken, alsof hij wil zeggen 'beitel mijn naam over een paar maanden maar op dat kruis en begraaf me hier tussen mijn helden'.

Na een stokbroodje gaan we naar Omaha Beach. Hoewel er op het strand nauwelijks iets is te zien, krijgen we ook hier over van alles en nog wat uitleg. Over wat er bijvoorbeeld niet klopt in de film *De Langste Dag*. "Die parachutist die in de kerktoren van Sainte-Mère-Église was blijven hangen, heeft daar in de film een paar uur gebungeld, doof wordend van het klokgebeier; in werkelijkheid hing hij daar nog geen uur." Later op de dag zouden we ook dat stadje aandoen en die plastic parachutist aan de toren zien hangen.

Jaren geleden waren wij zelf met de kinderen op vakantie in Normandië en hebben toen veel plaatsen bezocht en bekeken. Ieder strand heeft hier zijn geschiedenis, net als ieder dorp, ieder huis, ieder café en ieder weiland. Elk dorp heeft daar ook een eigen museum of monument voor. Op Omaha Beach hebben wij stokbroodjes met corned beef zitten eten. In onze familie noemen we corned beef, om onduidelijke redenen, *soldaat*. Wrang!

Het was een lange, gedenkwaardige maandag. Vandaag, 6 juni 2014, is de invasie zeventig jaar geleden. Regeringsleiders en andere hoogwaardigheidsbekleders zijn aanwezig om dat te herdenken. De allerbeste gids die zij zich hadden kunnen wensen, is daar niet bij. Voor Evert kwam D-Day op 11 november 2013.

Amsterdam, 6 juni 2014